

BOSNA I HERCEGOVINA PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO			
PRIMLJENO: 07-04-2022			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj prilog
X	03-	02-4-1903-1	/21

Na temelju članka 3. stavka (3) Odluke o ustroju Tajništva Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 92/05 i 63/08), članka 61. stavka (2) Zakona o upravi („Službeni glasnik BiH“, br. 32/02, 109/09 i 72/17), članka 13. stavka (2) i članka 24. Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 32/10), članka 86a. Zakona o radu u institucijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 26/04, 7/05, 48/05, 60/10, 32/13 i 93/17), Kolegij Tajništva Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine na 35. sjednici održanoj 29.3.2022. godine, uz suglasnost Zajedničkog povjerenstva za administrativne poslove, broj: 03/5-50-14-11-10,14/22 od 7.3.2022., donosi

**ODLUKU
O POLITICI NULTE TOLERANCIJE
PREMA DJELIMA SEKSUALNOG UZNEMIRAVANJA I UZNEMIRAVANJA PO
OSNOVI SPOLA**

Članak 1.

(Predmet)

- (1) Kolegij Tajništva Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (u dalnjem tekstu: Kolegij Tajništva) opredijeljen je osigurati radnu sredinu bez seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja po osnovi spola za sve osobe.
- (2) Ovom odlukom utvrđuje se da će Kolegij Tajništva provoditi politiku nulte tolerancije prema djelima seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja po osnovi spola za sve zaposlene u Tajništvu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.
- (3) Kolegij Tajništva poduzet će učinkovite mjere u cilju preveniranja i osiguranja radne sredine bez bilo koje vrste uznemiravanja, sukladno zakonskom i podzakonskom okviru kojim se to tretira.

Članak 2.

(Uporaba muškog ili ženskog roda)

- (1) U propisu, kad je to moguće, koristi se rodno neutralni oblik „osoba“ ili „lice“.
- (2) Kada se definiraju, rječi se daju u muškom i ženskom rodu s kosom crtom, a onda se, radi preglednosti i čitljivosti, rabe samo u muškom ili ženskom rodu.

Članak 3.

(Posebna prava i obveze)

- (1) Nitko nema pravo seksualno uznemiravati ili uznemiravati po osnovi spola bilo koju osobu na radnom mjestu i u vezi s radom.

(2) Navedeno se posebno odnosi na:

- a) pravo na radnu sredinu bez seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja po osnovi spola;
- b) obvezu reagiranja kada su druge osobe žrtve seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja po osnovi spola;
- c) obvezu prijavljivanja seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja po osnovi spola;
- d) pravo na povjerljivost podataka disciplinskog postupka pokrenutog poradi seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja po osnovi spola.

Članak 4.

(Zabrana)

(1) Seksualno uznemiravanje ili uznemiravanje po osnovi spola zabranjeni su zakonima Bosne i Hercegovine.

(2) Tim propisima utvrđeno je da seksualno uznemiravanje i uznemiravanje po osnovi spola postoji kada se radi o ponašanju koje je:

- a) neželjeno;
- b) verbalno, neverbalno ili neprimjereno tjelesno ponašanje;
- c) seksualne prirode ili po osnovi spola;
- d) zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo ili takvo da se njime postiže takav učinak.

Članak 5.

(Mjere)

Kolegij Tajništva poduzet će sve mjere utvrđene pozitivnim propisima kako bi se ispitale sve okolnosti u vezi sa seksualnim uznemiravanjem i uznemiravanjem po osnovi spola na radu i u radnim odnosima, te će osigurati da osoba koja prijavi ova djela ne trpi posljedice zbog te činjenice.

Članak 6.

(Zahtjev/prijava za pokretanje disciplinskog postupka)

Svaki zaposlenik/zaposlenica ima pravo podnijeti zahtjev/prijavu za pokretanje disciplinskog postupka ukoliko smatra da je seksualno uznemiravan i uznemiravan po osnovi spola.

Članak 7.

(Imenovanje)

(1) Kolegij Tajništva posebnom odlukom imenuje savjetnika za prevenciju seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja po osnovi spola u Kolegiju Tajništva.

(2) Osoba iz stavka (1) ovoga članka zadužena je za pružanje potpore i potrebnih informacija o aktima zaposlenima u Tajništvu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine u smislu ostvarivanja zaštite od seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja po osnovi spola.

Članak 8.
(Stupanje na snagu)

Ova odluka stupa na snagu sljedećega dana od dana objave na internetskoj stranici i intranetu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

Broj: 03-02-4-1903-1/21

Sarajevo, 29.3.2022.

Dostavljen:

- a/a

BOSNA I HERCEGOVINA PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO			
X PRIMLJENO: 07 -04- 2022			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA
BOSNE I HERCEGOVINE

POLITIKA

**NULTE TOLERANCIJE PREMA DJELIMA SEKSUALNOG UZNEMIRAVANJA I
UZNEMIRAVANJA NA TEMELJU SPOLA**

Sarajevo, ožujak, 2022. godine

SADRŽAJ

UVOD	4
1. OPĆI POJMOVI SEKSUALNOG UZNEMIRAVANJA I UZNEMIRAVANJA NA TEMELJU SPOLA	6
1.1. Opće napomene o uznemiravanju i posebnim oblicima uznemiravanja	6
1.2. Seksualno uznemiravanje – pojam	7
1.3. Uznemiravanje na temelju spola	8
1.4 Ponašanja koja ne predstavljaju seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na temelju spola	9
2. CILJEVI PREVENIRANJA SEKSUALNOG UZNEMIRAVANJA I UZNEMIRAVANJA NA TEMELJU SPOLA I SUBJEKTI NA KOJE SE POLITIKA PRIMJENJUJE	10
2.1. Ciljevi preveniranja seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola	10
2.2. Subjekti na koje se politika primjenjuje	10
3. USPOSTAVLJANJE I PROVEDBA INTERNIH PROCEDURA ZA PREVENIRANJE SEKSUALNOG UZNEMIRAVANJA I UZNEMIRAVANJA NA TEMELJU SPOOLA	11
3.1. Opće napomene	11
3.2. Mogući razlozi pokretanja interne procedure	12
3.3. Pristupi u tretiranju problema neželjenog ponašanja	12
3.4. Postupak pokretanja interne procedure	13
3.5. Imenovanje savjetnika za prevenciju seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola	15
3.6. Izrada i podnošenje godišnjih i redovnih izvješća o stanju u svezi s preveniranjem seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola	15
4. MEĐUNARODNI DOKUMENTI KOJI DEFINIRAJU SEKSUALNO UZNEMIRAVANJE I UZNEMIRAVANJE NA TEMELJU SPOLA	16
5. NEFORMALNA I FORMALNA ZAŠTITA OD SEKSUALNOG UZNEMIRAVANJA I UZNEMIRAVANJA NA TEMELJU SPOLA I POSLJEDICE U SLUČAJU KRŠENJA PROPISA	17
5.1. Neformalna zaštita od seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola	17
5.2. Propisi koji reguliraju ovu oblast u BiH	18
5.3. Podnošenje zahtjeva / prijava za pokretanje disciplinskog postupka	19
5.4. Postupanje disciplinske komisije u slučaju seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola	20
5.5. Posljedice	21

6. OBUKE I PODIZANJE SVIJESTI ZAPOSLENIH O SEKSUALNOM UZNEMIRAVANJU I UZNEMIRAVANJU NA TEMELJU SPOLA	22
7. PRIMJERI SEKSUALNOG UZNEMIRAVANJA I UZNEMIRAVANJA NA TEMELJU SPOLA	23
ZAKLJUČAK	25

UVOD

Politika nulte tolerancije prema djelima seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola (u dalnjem tekstu: Politika), predstavlja skup mjera i aktivnosti koje se poduzimaju s ciljem spriječavanja seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola na radnom mjestu u Parlamentarnoj skupštini, kako među zaposlenima tako i među zastupnicima Zastupničkog doma i izaslanicima Doma naroda. Politika je preventivnog karaktera i temelji se na principima ravnopravnosti spolova i stvaranju atmosfere medusobnog poštivanja među zaposlenima, kako zaposleni svojim radnjama i postupcima ne bi uzrokovali ili trpjeli seksualno uznemiravanje.

Obveza Parlamentarne skupštine je da sve zaposlenice/ zaposlenike, zastupnice /zastupnike, izaslanice/izaslanike upozna s Politikom i provodi aktivnosti s ciljem preveniranja seksualnog uznemiravanja a također i da pravodobno i bez odgode odgovori na prijave u svezi sa seksualnim uznemiravanjem.

Politika utvrđuje standarde prepoznavanja seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola kao protuzakonito i nepoželjno ponašanje, propisuje interno postupanje za preveniranje neželjenog ponašanja u radnom okružju. Svrha Politike je promicanje profesionalnog, zdravog i dostojanstvenog radnog okružja spriječavanjem pojave seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola. Seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na temelju spola općenito uzrokuje brojne neželjene posljedice kako po zaposlenike, zastupnice/ke, izaslanike/ce tako i po samu Parlamentarnu skupštinu.

Politikom se upućuje jasna poruka svim zaposlenim osobama u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da se seksualno i rodno zasnovano uznemiravanje neće tolerirati ni pod kakvim uvjetima i da će se poduzimati sve mjere i radnje kako bi se preveniralo seksualno i rodno zasnovano uznemiravanje.Ovim se iskazuje puna posvećenost osiguranju radnog okružja koje ne sadrži ove oblike zabranjenog ponašanja.

Politika sadržava:

1. Opće pojmove seksualnog i rodno zasnovanog uznemiravanja kao posebnih oblika uznemiravanja;
2. Utvrđivanje subjekata na koje se Politika primjenjuje;
3. Uspostavljanje i provodenje interne procedure za preventivno djelovanje, s ciljem pružanja pomoći osobama koje su izložene neželjenom ponašanju;

4. Dokumente koji definiraju seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na temelju spola;
5. Posljedice za slučaj kršenje i nepoštivanja propisa;
6. Primjere seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola;
7. Obuku i podizanje svijesti zaposlenih o seksualnom i uznemiravanju na temelju spola;
8. Zaključak.

Izrazi koji su radi preglednosti pisani u jednom gramatičkom rodu bez diskriminiranja se odnose na žene i muškarce.

1. OPĆI POJMOVI SEKSUALNOG UZNEMIRAVANJA I UZNEMIRAVANJA NA TEMELJU SPOLA

1.1. Opće napomene o uznemiravanju i posebnim oblicima uznemiravanja

Uznemiravanje je protuzakonito ponašanje koje je definirano različitim zakonima u Bosni i Hercegovini. Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini propisuje da uznemiravanje predstavlja "svako neželjeno ponašanje po osnovu spola kojim se želi povrijediti dostojanstvo osobe ili grupe osoba i stvoriti zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje ili kojim se postiže takav učinak". S druge strane, Zakon o zabrani diskriminacije predviđa da se uznemiravanje "smatra diskriminacijom u svakoj situaciji u kojoj ponašanje vezano uz spol, spolno izražavanje ili orijentaciju ima za svrhu ili čiji je efekat povreda dostojanstva osobe i stvaranje zastrašujućeg, neprijateljskog, degradirajućeg, ponižavajućeg ili uvredljivog okružja". Oba navedena zakona propisuju zabranu uznemiravanja, predviđaju zaštitu od uznemiravanja i sadrže sankcije za uznemiravanje.

Uznemiravanje na radnom mjestu ili u svezi s radnim mjestom, uzrokuje značajne emocionalne, fizičke i društvene posljedice po zaposlene, kao i ozbiljne profesionalne posljedice za institucije u kojoj do uznemiravanja dolazi. Mentalno zdravlje osoba koje su podvrgнуте seksualnom i uznemiravanju na temelju spola je narušeno, s obzirom na to da kod njih dolazi do osjećaja samokrvnje, sumnje u sebe te gubitka samopoštovanja. Također, uznemiravanje kod uznemiravane osobe dovodi do gubitka zanimanja za posao, čime se potencijalno povećava mogućnost izostajanja s posla, bolovanja i zanemarivanja radnih obveza. Isto tako narušava se timski odnos i dolazi do čestih sukoba unutar radnog kolektiva. Uznemiravanje se, između ostalog, očituje i kroz svoje posebne oblike: seksualno i uznemiravanje na temelju spola.

Seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na temelju spola, koje Zakon o ravnopravnosti spolova u BiH definira kao uznemiravanje po osnovu spola, predstavlja zabranjeno ponašanje odnosno neželjeno ponašanje. Neželjeno ponašanje je ponašanje koje osoba na koju je ovakvo ponašanje usmjereni nije izazvala ili tražila te ga je smatrala ponižavajućim ili uvredljivim. Seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na temelju spola može biti vertikalno i horizontalno.

Vertikalno uznemiravanje je uznemiravanje između nadređene i podređene osobe (bez obzira koja osoba vrši uznemiravanje)

Horizontalno uznemiravanje je uznemiravanje između osoba gdje nije prisutan odnos nadređenosti, odnosno podređenosti.

Seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na temelju spola nije ograničeno na radno mjesto, može se dogoditi i izvan radnog mjesta i/ili izvan radnog vremena.

1.2. Seksualno uznemiravanje – pojam

Seksualno uznemiravanje je neželjeno ponašanje seksualne prirode zbog kojeg se pojedina osoba osjeća povrijedeno, zastrašeno ili poniženo. Neželjeno ponašanje mora sadržavati seksualni element, konotaciju ili implikaciju kako bi se okvalificiralo kao ponašanje seksualne prirode. Neželjeno ponašanje je takvo ponašanje koje osoba, na koju je ovo ponašanje usmjereni, isto nije tražila, poticala ili izazvala i smatra ga ponižavajućim ili uvredljivim. Procjena je li konkretno ponašanje neželjeno je subjektivno i procjenjuje se iz perspektive osobe koja se osjeća uznemireno. Seksualno uznemiravanje može se sastojati od različitih oblika verbalnog, neverbalnog ili fizičkog ponašanja seksualne prirode koje osoba koja je izložena ovom ponašanju ne želi.

Verbalno ponašanje, odnosi se na riječi odnosno zvukove koje osoba iskaže ili izrazi, a može ih iskazati usmenim odnosno pismenim putem.

Neki od primjera verbalnog ponašanja su:

- zahtijevanje dodira, zagrljaja;
- upućivanje seksualnih prijedloga;
- upućivanje uvreda, komentara, opaski ili aluzija seksualne prirode;
- neželjeni pozivi za sastanke, flertovanje ili traženje seksualnog odnosa ili seksualnih usluga;
- neželjena pitanja o seksualnom životu;
- upućivanje uvredljivih viceva, seksualnih šala i dobacivanje;
- komentiranje nečije seksualne (ne)privlačnosti;
- širenje seksualnih glasina (usmeno, društvene mreže);
- pisanje seksualno eksplicitnih poruka ili pisama (SMS, e-mail);
- uvjetovanje ostvarivanja pogodnosti ili/i napredovanja na poslu seksualnim uslugama;

- prijetnja kažnjavanjem osobe koja odbija udovoljiti seksualne ponude.

Neverbalno ponašanje podrazumjeva izraze lica, pokrete tijelom ili znakove.

Neverbalno ponašanje obuhvaća, ali se ne ograničava na:

- gestikulacije i insinuacije koje upućuju na imitaciju seksualnog odnosa;
- izlaganje, prikazivanje ili slanje pornografije, seksualno eksplicitnih slika, karikatura ili postera ili drugih seksualnih slika (uključujući i online).

Fizičko ponašanje odnosi se na svako seksualno ponašanje osobe koje uključuje kontakt s tijelom osobe koja je izložena neželjenom ponašanju. Fizičko ponašanje obuhvaća, ali se ne ograničava na:

- dodire seksualne prirode, zagrljaje, poljupce;
- štipanje, milovanje, udaranje, stiskanje druge osobe;
- nepotrebne fizičke kontakte s tijelom druge osobe i nepotrebnu bliskost (ulazak u osobni prostor);
- fizički nasrtaj i napad.

-

1.3. Uznemiravanje na temelju spola

Uznemiravanje na temelju spola je takvo neželjeno ponašanje kojim se omalovažava, ponižava ili vrijeda osobu kao muškarca ili ženu. Podrazumijeva neželjeno verbalno, neverbalno i/ili fizičko ponašanje vezano uz pripadnost osobe određenom spolu. Prema tome, predstavlja vrstu uznemiravanja koje se radi zbog spolne uloga žena i muškaraca u društvu, odnosno spolnih uloga za koje se smatra da ih žene i muškarci obavljaju.

Uznemiravanje na temelju spola može se dogoditi ako su osobe maltretirane za ponašanje koje se percipira kao stereotipno karakteristično za njihov spol, ili zbog toga što ponašanje nije u sukladno stereotipnom poimanju muškosti (spolnim ulogama i karakteristikama muškaraca) i ženstvenosti (spolnim ulogama i karakteristikama žena). Primjera radi, uznemiravanje na temelju spola može uključivati ponašanje koje namjerava nametnuti i/ili pojačati tradicionalne heteroseksualne spolne norme, npr. dominantni muškarci – podređene žene. Za razliku od seksualnog uznemiravanja, uznemiravanje na temelju spola nije generalno motivirano seksualnim interesom ili namjerom. Češće je temeljeno na neprijateljstvu, te predstavlja pokušaj da se kreira okružje u kojem se osoba na koju je uznemiravanje usmjereno osjeća nepoželjnom. U nekim

slučajevima, uznemiravanje na temelju spola može imati isti oblik kao i uznemiravanje na temelju seksualne orientacije, ili tzv. homofobno maltretiranje.

Neki od primjera uznemiravanja na temelju spola su:

- Upućivanje neprimjerih komentara o nečijem fizičkom izgledu, osobinama ili ponašanju na temelju spola (npr. izjava da je ženi mjesto u kući ili da nije podobna za određeni posao);
- upućivanje komentara ili nekorektan odnos prema osobama koje se ne ponašaju sukladno stereotipnim spolnim ulogama;
- grub i vulgaran humor ili jezik u odnosu na spol;
- verbalno zlostavljanje nekoga, prijetnje ili podrugivanje nekome na temelju spola;
- neprijateljsko radno okružje prema pripadnicima/ama određenog spola (npr. isključivanje pripadnika jednog spola iz radnog okružja, radnih zadataka, omalovažavanje rezultata rada), itd.

1.4 Ponašanja koja ne predstavljaju seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na temelju spola

Seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na temelju spola nisu oni odnosi koji su poželjni, prihvaćeni ili uzvraćeni. Ovi odnosi se temelje na međusobnoj privlačnosti ili prijateljstvu i ne predstavljaju uznemiravanje jer nisu neželjeni. Ovakva komunikacija i odnosi intimne naravi predstavljaju područje privatnosti svake osobe, sve dok se događaju van profesionalnih okvira i ne narušavaju ugled institucije u javnosti.

2. CILJEVI PREVENIRANJA SEKSUALNOG UZNEMIRAVANJA I UZNEMIRAVANJA NA TEMELJU SPOLA I SUBJEKTI NA KOJE SE POLITIKA PRIMJENJUJE

2.1. Ciljevi preveniranja seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola

Politikom se pobliže definiraju pojmovi seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola, zabrana takvog ponašanja, mjere spriječavanja i postupci zaštite osoba od seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola, a sve s ciljem izgradnje i očuvanja zdravog radnog okružja, jednakih mogućnosti i uvjeta za sve zaposlene u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine.

Cilj politike je svim zaposlenima, zastupnicima i izaslanicima u Parlamentarnoj skupštini BiH osigurati efikasno preveniranje i zaštitu od seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola na radnom mjestu, zauzimanje jasnog stava da je seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na temelju spola na radnom mjestu neprihvatljiv oblik ponašanja, definirati pojmove seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola, pružiti potporu zaposlenima, zastupnicima i izaslanicima koji smatraju da su žrtve seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola i uputi takve na mehanizme zaštite od seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola.

Takoder je cilj Politike i omogućiti zaposlenima, zastupnicima i izaslanicima rješavanje situacija neželjenog ponašanja seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola prije nego što dosegne razinu kaznenog ponašanja.

2.2. Subjekti na koje se politika primjenjuje

Politika se primjenjuje na sve zaposlenike: državne službenike i namještenike, zastupnike, izaslanike, osobe zaposlene na određeno vrijeme, pripravnike, volontere kao i kandidate za posao.

3. USPOSTAVLJANJE I PROVEDBA INTERNIH PROCEDURA ZA PREVENIRANJE SEKSUALNOG UZNEMIRAVANJA I UZNEMIRAVANJA NA TEMELJU SPOOLA

3.1. Opće napomene

- Interna procedura za preventivno djelovanje predstavlja postupak za interno rješavanje neželjenog ponašanja, uključujući seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na temelju spola. Većina osoba na koje je neželjeno ponašanje usmjereni, uključujući seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na temelju spola, prije svega žele da navedeno ponašanje prestane, kako bi mogle nastaviti raditi u ugodnom, pristojnom i profesionalnom radnom okružju. Interna procedura pojedincima pruža priliku da riješe problem neželjenog ponašanja na povjerljiv, sporazuman i neprijeteći način. Povjerljivo rješavanje pritužbi ili prijava neželjenog ponašanja pridonosi održavanju radnog okruženja bez sukoba i neprijateljstava i povećava vjerovatnoću da će osobe uključene u internu proceduru moći nastaviti zajedno raditi.
- Interna procedura služi da se dokumentiraju prvobitna nastojanja osobe koja je izložena neželjenom ponašanju da ovakvo ponašanje zaustavi u dobroj vjeri. Pored ovoga, kroz primjenu interne procedure dokumentiraju se i poduzimane radnje od strane pojedinačne pravosudne institucije (kroz postupanje savjetnika i savjetnica za prevenciju seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola) na razrješavanju situacije postojećeg neželjenog ponašanja na radnom mjestu.
- Provođenjem interne procedure ne dira se u pravo osobe koja je izložena neželjenom ponašanju, odnosno u obavezu odgovorne osobe u pravosudnoj instituciji na pokretanje kaznenog, gradanskog ili disciplinskog postupka povodom neželjenog ponašanja.
- Cilj interne procedure je zaustavljanje neželjenog ponašanja, uključujući seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na temelju spola na radnom mjestu i u svezi sa radnim mjestom. Pored ovoga, interna procedura ima za cilj sprječiti pojavu seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola unutar Parlamentarne skupštine. Svrha procedure kao takve je omogućiti zaposlenima rješavanje različitih situacija na radnom mjestu prije nego što dosegnu razinu kaznenog ponašanja ili kršenja etičkih kodeksa, odnosno pravila ponašanja Parlamentarne skupštine.

3.2. Mogući razlozi pokretanja interne procedure

- Neželjeno ponašanje je manje ozbiljne prirode, ali osoba koja je izložena takvom ponašanju želi da ono prestane i traži pomoć u njegovom zaustavljanju.
- Interna procedura se koristi kada osoba na koju je neželjeno ponašanje usmjereno ne želi tražiti sankcije ili disciplinske mjere protiv osobe koja pokazuje neželjeno ponašanje (nego jednostavno želi pomoć u zaustavljanju takvog ponašanja).
- Uključene strane će zasigurno i dalje biti u međusobnom kontaktu, a osoba koja je izložena neželjenom ponašanju želi iskoristiti internu proceduru kako bi održala taj poslovni odnos.
- Svi ostali razlozi.

3.3. Pristupi u tretiranju problema neželjenog ponašanja

- Osobe, koje su bile ili su izložene neželjenom ponašanju, ohrabruju se da se izravno obrate osobi koja pokazuje neželjeno ponašanje – bilo osobno, u pismenom obliku ili telefonom, kako bi joj dala do znanja da je takvo ponašanje neželjeno, da ih vrijeda, stvara nelagodu ili utječe na posao. Ovim osobama se preporuča da vode evidenciju o tome kada su i na koji način ostvarile navedeni kontakt i kakav je bio sadržaj tog kontakta.
- Osobe kojima je neugodno izravno se obratiti osobi koja pokazuje neželjeno ponašanje ili izravno obraćanje nije rezultiralo prestankom pokazivanja neželjenog ponašanja mogu zatražiti pomoć od bilo koje od sljedećih osoba:
 - Savjetnika;
 - Treće osobe, odnosno osobe od povjerenja koja im može pomoći u komunikaciji sa osobom koja pokazuje neželjeno ponašanje, kako bi je obavijestila da je takvo ponašanje neželjeno.

3.4. Postupak pokretanja interne procedure

- Interna procedura se pokreće isključivo temeljem usmenog ili pisanog zahtjeva osobc koja traži pomoć povodom izloženosti neželjenom ponašanju, koji se podnosi savjetniku.
- Osoba koja je izložena neželjenom ponašanju treba podnijeti zahtjev za pomoć u roku od 60 dana od dana kada je došlo do neželjenog ponašanja, odnosno od posljednje radnje neželjenog ponašanja koje se događa u kontinuitetu. U izuzetnim slučajevima, osoba koja je izložena neželjenom ponašanju može podnijeti zahtjev za pomoć i po isteku ovog roka, a ukoliko postoje opravdani razlozi zbog kojih osoba nije bila u mogućnosti podnijeti pravodobni zahtjev.
- U slučaju da je savjetnik informiran o neželjenom ponašanju od strane treće osobe koja djeluje u povjerenju i s dobrom namjerom, a s ciljem pomoći osobi koja je izložena neželjenom ponašanju, savjetnik će obavijestiti treću osobu da je za službeno pokretanje interne procedure neophodno da se osoba koja je izložena neželjenom ponašanju neposredno obrati za pomoć.
- U slučaju da je savjetnik informiran o neželjenom ponašanju podnošenjem anonimne prijave, poduzet će preventivne radnje posrednog karaktera s ciljem dodatnog osvjećivanja zaposlenih osoba o štetnosti seksualnog uzinemiravanja i uzinemiravanja na temelju spola, kako po osobu tako i cijelokupnu radnu organizaciju. Za ovu potrebu, moguće je poduzeti sljedeće radnje: organizirati zajednički sastanak svih zaposlenih na kojem će tema biti prevencija seksualnog i/ili uzinemiravanja na temelju spola; ponovno poslati Smjernice e-mailom svim zaposlenim; još jednom objaviti Smjernice na oglasnoj ploči, s navođenjem uloge i kontakt podataka savjetnika, itd.
- Savjetnik će, po priјemu zahtjeva za pomoć, informirati osobu izloženu neželjenom ponašanju o njenim pravima – uključujući informaciju o mogućnosti ulaganja pritužbe za kršenje etičkog kodeksa kao i propisa o disciplinskoj odgovornosti, podnošenju prijave o izvršenom kaznenom djelu nadležnom tužiteljstvu sukladno Zakonu o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini, kao i pokretanju drugih postupaka zaštite prava.
- Savjetnik će izvjestiti osobu koja pokazuje neželjeno ponašanje da je takvo ponašanje neželjeno za osobu koja se obratila za pomoć i dostaviti povratnu informaciju osobi koja se obratila za pomoć bez odlaganja, a najkasnije u roku od 15 dana od dana primanja zahtjeva za pomoć.

- Savjetnik će jasno izvijestiti osobu koja pokazuje neželjeno ponašanje o sljedećem: predmetno ponašanje je neželjeno iz perspektive osobe na koju je usmjeren, te se stoga od nje traži da takvo ponašanje zaustavi. Također, osoba koja pokazuje neželjeno ponašanje izvijestit će se da se vodi povjerljiva evidencija, odnosno dokumentiraanju provodenja interne procedure. Pored ovoga, osoba koja pokazuje neželjeno ponašanje izvijestit će se da ima mogućnost izjašnjavanja, odnosno davanja obrazloženja o predmetnom ponašanju.
- Svrha obavijesti nije dokazivanje činjenično stanje ili potvrda seksualnog uznemiravanja ili uznemiravanja na temelju spola. Bez obzira, prilikom obavještavanja uručuje se i primjerak Smjernica.
- Savjetnik će obavijestiti osobu koja je izložena neželjenom ponašanju da se može ponovno obratiti sa zahtjevom za pomoć ukoliko se neželjeno ponašanje nastavi nakon što je savjetnik obavijestio osobu koja pokazuje ovakvo ponašanje o njegovom neželjenom karakteru. Za slučaj ponovnog obraćanja, savjetnik će pružiti dodatne informacije o mogućnosti pokretanja drugih postupaka zaštite.
- O svim poduzetim radnjama u svezi s primjenom interne procedure savjetnik vodi službenu evidenciju, koja je povjerljive prirode. Evidencija se vodi u povjerenju osim ako osoba izložena neželjenom ponašanju ne poželi iskoristiti je u okviru postupka ulaganja formalne pritužbe/prijave, ako navedeno ponašanje ne prestane. Pristup navedenoj evidenciji isključivo ima Savjetnik, koji je u obavezi voditi računa o sigurnosti evidencije. Iznimno, evidencija može biti dostupna ovlaštenim osobama sukladno važećim zakonima.
- Evidencija o internim procedurama seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola sadržava:
 - nadnevak podnošenja zahtjeva za pružanje pomoći ;
 - ime i prezime, naziv radnog mjeseta osobe koja traži pomoći;
 - ime i prezime, naziv radnog mjeseta osobe koja pokazuje neželjeno ponašanje;
 - kratak opis neželjenog ponašanja;
 - nadnevak i kratak opis obavijesti koja je uručena osobi koja pokazuje neželjeno ponašanje;
 - sve druge poduzete radnje.

3.5. Imenovanje savjetnika za prevenciju seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola

Savjetnika imenuje Kolegij tajništva Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine na razdoblje od četiri godine. Na ovu dužnost biti će imenovana osoba koja u komunikaciji s radnim kolegama postupa na profesionalan i povjerljiv način. Takva osoba će proći posebnu obuku o prevenciji seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola kao i o svojoj ulozi savjetnika unutar Parlamentarne skupštine. Na mjesto savjetnika može biti imenovana jedna ili više osoba na isto mandatno razdoblje. Savjetnik obavlja sve poslove u svezi s prevencijom seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola kao i vodenja službene evidencije.

3.6. Izrada i podnošenje godišnjih i redovitih izvješća o stanju u svezi s preveniranjem seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola

- Imenovani savjetnik je obvezan sastaviti povjerljivo izvješće u svezi s provedenom internom procedurom, koje sadržava pregled svih poduzetih aktivnosti, u roku od osam dana od dana završetka interne procedure, kao i redovita mjesečna izvješća o stanju prevencije seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola;
- Savjetnik je obavezan redovito izvješćivati Kolegij tajništva o poduzetim aktivnostima u svezi s internim procedurama, te pripremati posebno izvješće koje sadržava pregled stanja u svezi s preveniranjem seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola unutar Tajništva Parlamentarne skupštine na godišnjoj razini i to do 31.1. tekuće godine za prethodnu godinu;
- Godišnje izvješće je povjerljiv dokument u dijelu koji se tiče primjene interne procedure unutar Parlamenta, te ne sadržava podatke osobne i profesionalne prirode, koji mogu otkriti identitet osobe;
- Prikupljeni statistički podaci koji se evidentiraju i obrađuju za potrebe izvješćivanja biti će prikazani po spolu;
- Kolegij tajništva će dostaviti informacije Parlamentarnoj skupštini BiH o poduzetim internim mjerama na prevenciji seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola u sklopu redovitog godišnjeg izvješća.

4. MEĐUNARODNI DOKUMENTI KOJI DEFINIRAJU SEKSUALNO UZNEMIRAVANJE I UZNEMIRAVANJE NA TEMELJU SPOLA

- CEDAW – Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije nad ženama UN;
- OPĆA PREPORUKA BR. 19 KOMITETA ZA ELIMINACIJU DISKRIMINACIJE NAD ŽENAMA;
- KONVENCIJA VIJEĆA EVROPE O SPRIJEČAVANJU I BORBI PROTIV NASILJA NAD ŽENAMA I NASILJA U OBitelji;
- DIREKTIVA 2006/54/EZ EUROPSKOGA PARLAMENTA I VIJEĆA od 5. srpnja 2006. godine o provedbi načela jednakih mogućnosti i jednakoga tretiranja muškaraca i žena u pitanjima zapošljavanja i obavljanja zanimanja (preradena verzija);
- REZOLUCIJA EUROPSKOG PARLAMENTA od 3.listopada 2017. godine o ekonomskom osnaživanju žena u privatnom i javnom sektoru u EU-u (2017/2008(INI));
- REZOLUCIJA EUROPSKOG PARLAMENTA o borbi protiv spolnog uznemiravanje i zlostavljanja u EU od 27. listopada 2017. godine;
- Izvod iz Kodeksa ponašanja u slučaju seksualnog uznemiravanja Europske komisije.

5. NEFORMALNA I FORMALNA ZAŠTITA OD SEKSUALNOG UZNEMIRAVANJA I UZNEMIRAVANJA NA TEMELJU SPOLA I POSLJEDICE U SLUČAJU KRŠENJA PROPISA

5.1. Neformalna zaštita od seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola

Razgovor sa osobom koja se ponaša na neželjen način

Ako je moguće, razgovarajte sa osobom koja se ponaša na neželjeni način i pokušajte objasniti koja vrsta ponašanja za vas predstavlja seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na temelju spola na radnom mjestu.

Preporuke za razgovor sa osobom koja se ponaša na neželjeni način

- suočite se sa osobom koja se ponaša na neželjeni način i pokušajte razgovarati licem u lice,
- obavite razgovor i objasnite da je razgovor povjerljiv,
- objasnite ponašanje te osobe, a koje vas uznemirava i kako se osjećate zbog toga,
- zahtjevajte da ta osoba prestane sa ponašanjem koje smatrate neželjenim,
- dajte priliku osobi da odgovori na sve vaše navode.

Razgovor sa nadređenim i/ili savjetnikom/savjetnicom za prevenciju seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola

Ako je moguće, razgovarajte sa vašim nadređenim ili sa nadređenim osobi za koju smatrate da se ponaša na neželjeni način, i/ili sa savjetnikom/savjetnicom za prevenciju seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola . Pređočite sve situacije u kojima je došlo do ponašanja koje za vas predstavlja seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na temelju spola, na radnom mjestu.

Preporuke za razgovor sa nadređenim i/ili savjetnikom/savjetnicom

- ukoliko je to prikladno, objasnite jeste li se suočili sa osobom koja se ponaša na neželjeni način

- predložite kako želite nastaviti s rješavanjem vašeg problema tj. želite li da nadređeni i/ili savjetnik/ca razgovara sa osobom koja se ponaša na neželjeni način ili želite podnijeti zahtjev za pokretanje disciplinskog postupka.

5.2. Propisi koji reguliraju ovu oblast u BiH

Obzirom da seksualno uz nemiravanje i uz nemiravanje na temelju spola predstavljaju povredu službene dužnosti, u skladu sa propisima koji uređuju prava, dužnosti i odgovornosti zaposlenih osoba u institucijama BIH, formalni načini zaštite su:

- podnošenje prijave/zahtjeva za pokretanje disciplinskog postupka;
- podnošenje prijave/tužbe nadležnom organu.

Sukladno propisima koji uređuju prava, dužnosti i odgovornosti svih zaposlenih osoba u institucijama BIH, djela seksualnog uz nemiravanja i uz nemiravanje na temelju spola su definirana kao povreda radne dužnosti koja povlači disciplinsku odgovornost. Pravni propisi koji uređuju zaštitu od seksualnog uz nemiravanja i uz nemiravanje na temelju spola su:

- **Zakon o državnoj službi** ("Službeni glasnik BiH", br. 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 8/10, 40/12 i 93/17) - *Članak 54. Disciplinska odgovornost*
- **Zakon o službi u oružanim snagama BiH** („Službeni glasnik BiH”, br.: 88/05, 53/07, 59/09, 74/10 i 42/12) *Članak 161. Disciplinski prijestupi*
- **Zakon o policijskim službenicima BiH** („Službeni glasnik BiH”, br.: 27/04, 63/04, 5/06, 58/06, 15/08, 63/08, 35/09 i 07/12) *Članak 105. Teže povrede službene dužnosti*
- **Zakon o radu u institucijama BIH** („Službeni glasnik BiH”, br. 26/04, 7/05, 48/05, 60/10, 32/13 i 93/17) – *Članak 86.e*
- **Pravilnik o disciplinskoj odgovornosti državnih službenika u institucijama BiH** („Službeni glasnik BiH”, broj 20/03 i 04/10) – *Članak 15a. Diskriminacija*
- **Pravilnik o vojnoj disciplini i disciplinskom postupku** („Službeni glasnik BiH”, broj 96/10) - *Članak 6. Disciplinski prijestupi*
- **Pravilnik o disciplinskoj odgovornosti policijskih službenika BiH** („Službeni glasnik BiH”, broj 18/05 i 34/08) - *Članak 5. Teže povrede službene dužnosti*

- **Pravilnik o disciplinskoj i materijalnoj odgovornosti uposlenika u institucijama BiH**
„Službeni glasnik BiH“ broj 81/07) - *Članak 6. Disciplinski prijestupi*

5.3. Podnošenje zahtjeva / prijava za pokretanje disciplinskog postupka

Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“ br. 32/10) propisuje da poslodavac mora poduzeti efikasne mjere u cilju sprječavanja uznemiravanja, seksualnog uznemiravanja i diskriminacije na temelju spola u radu i radnim odnosima. Postavlja se pitanje koje su to radnje koje može poduzeti poslodavac s ciljem sprječavanja uznemiravanja, seksualnog uznemiravanja i diskriminacije na temelju spola u radu i radnim odnosima.

Zakon o radu u institucijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 26/04, 7/05, 48/05, 60/10, 32/13 i 93/17) propisuje da je poslodavac dužan poduzeti efikasne mjere s ciljem sprječavanja nasilja na temelju spola, diskriminacije, uznemiravanja, seksualnog uznemiravanja u radu i/ili u svezi s radom i mobinga, te ne smije poduzimati nikakve mjere prema zaposleniku zbog činjenice da se žalio na nasilje, diskriminaciju, uznemiravanje, seksualno uznemiravanje i mobing.

Obzirom na navedeno, poslodavci su dužni svim zaposlenim staviti do znanja da je svaki oblik seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola **NEPRIHVATLJIV**. Navedeno se može postići usvajanjem jasnih politika protiv seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola i dostupnosti istih svim zaposlenicima. Samo donošenje politika nije dovoljno. Politike moraju biti popraćene aktivnostima koje će biti usmjerene na podizanje svijesti o neprihvatljivim oblicima ponašanja koji dovode do seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola, kao i organiziranjem obuka.

Zahtjev/prijava za pokretanje disciplinskog postupka podnosi se sukladno odgovarajućim propisima kojima je uređen disciplinski postupak. Pored obaveznih elemenata koje sadržava svaki zahtjev/prijava, u zahtjevima kojima se traži utvrđivanje odgovornosti zbog seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola važno je navesti sve elemente ovih djela odnosno:

Subjektivni element – jasno navesti da je ponašanja za vas bilo neželjeno i jeste li počinitelju dali do znanja da je to ponašanje za vas neželjeno, odnosno razloge zbog kojih ste smatrali da to nije bilo moguće.

Radnja – opisati ponašanje i sve okolnosti u svezi s ponašanjem koje vas je uznenirilo. Predložite izvođenje svih dokaza koje ste prikupili (e-mailovi, SMS-poruke, slike, pisma i slično) i svjedoke koji su nazočili tom ponašanju ili osobe sa kojima ste pričali o tom događaju ili vještaka medicinske struke.

Priroda radnje – temeljem opisa radnje navesti smatrate li da se radi o uzneniravanju seksualne prirode ili uzneniravanju na temelju spola.

Posljedica – opisati posljedicu koju je na vas ostavilo uzneniravanje. U tom smislu, važno je predložiti komisiji da pozove za svjedoka osobu sa kojom ste razgovarali o uzneniravanju koja bi mogla potvrditi vaše navode da je kao posljedica nastalo zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okružje.

Obzirom da je princip javnosti jedan od osnovnih principa disciplinskog postupka, u svom zahtjevu možete podnijeti zahtjev za isključivanje javnosti sukladno odgovarajućem propisu.

5.4. Postupanje disciplinske komisije u slučaju seksualnog uzneniravanja i uzneniravanja na temelju spola

Disciplinska komisija koja vodi **disciplinski postupak** zbog seksualnog uzneniravanja i uzneniravanja na temelju spola mora pristupiti ovim predmetima sa posebnom pažnjom. Svi propisi utvrđuju jasne i efikasne rokove za provodenje disciplinskog postupka.

Disciplinska komisija, u pogledu seksualnog uzneniravanja i uzneniravanja na temelju spola treba utvrditi sljedeće elemente:

Subjektivni element – utvrditi da se radi o neželjenom ponašanju. U tom smislu disciplinska komisija u postupku treba utvrditi je li počinitelj u konkretnom slučaju mogao prepostaviti da se

radi o neželjenom ponašanju, odnosno, je li počinitelju stavljeno do znanja da se radi o neželjenom obliku ponašanja.

Radnja – potrebno je utvrditi koji je način izvršenja radnje, a posebice dovesti u uzročno-posljedičnu vezu radnju sa subjektivnim elementom, prirodom i posljedicom. Utvrđivanje načina, odnosno oblika izvršenja radnje može utjecati na izricanje disciplinske mjere. Isto tako, disciplinska komisija treba utvrditi namjeru počinitelja koja nema utjecaj na utvrđivanje disciplinske odgovornosti.

Priroda radnje – disciplinska komisija mora, na temelju opisa radnje, utvrditi i prirodu radnje, odnosno, utvrditi radi li se o seksualnom uznemiravanju ili uznemiravanju na osnovu spola. Priroda radnje je ključna radi ispravne kvalifikacije i imenovanja djela.

Posljedica – disciplinska komisija mora utvrditi da uznemiravanje dovodi do jedne ili više posljedica; zastrašujućeg, neprijateljskog, degradirajućeg, ponižavajućeg ili uvredljivog okružja. Izjava počinitelja da nije znao kako svojim ponašanjem uznemirava osobu, odnosno, njegovo ponašanje dovodi do ove posljedice, nema utjecaja na utvrđivanje odgovornosti.

5.5. Posljedice

Seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na temelju spola na radnom mjestu dovodi „do povrede digniteta osobe ili grupe osoba koje trpe uznemiravanje na temelju spola ili seksualno uznemiravanje, odnosno, stvaranja zastrašujućeg, degradirajućeg, neprijateljskog, nepoželjnog, ponižavajućeg, uvredljivog ili nezdravog radnog okružja“. Utvrđivanje posljedica takvog ponašanja je pitanje koje se utvrđuje za svaki postupak temeljem subjektivnog doživljaja. U praksi to znači da se radi o postojanju posljedica koje vode promjeni osnovnih uvjeta rada i radnog okružja.

6. OBUKA I PODIZANJE SVIJESTI ZAPOSLENIH O SEKSUALNOM UZNEMIRAVANJU I UZNEMIRAVANJU NA TEMELJU SPOLA

Obzirom da osobe često nisu svjesne da svojim ponašanjem uznemiravaju druge osobe, obuke su jedan od bitnih načina preveniranja seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola. Obuke se mogu obavljati vanjski edukatori ili ih mogu izvoditi osobe koje rade u okviru institucije. Bez obuka zaposlenici možda neće znati šta je seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na temelju spola, kako ga prepoznati i kako se zaštiti, odnosno, neće znati koja ponašanja druge osobe smatraju neželjenim i uznemirujućim. Obukama bi trebali biti obuhvaćeni svi zaposleni uključujući i novozaposlene.

Obuke bi se trebale održavati sustavno, kako bi se znanje osvježilo, ali i kako bi se zajednički raspravile pojedine situacije koje mogu predstavljati seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na temelju spola.

Poseban naglasak bi trebao biti na obukama za rukovodeće osoblje kako bi mogli prepoznati moguće probleme, ali i kako bi bili obučeni o načinu postupanja za slučaj ukoliko se zaposlenici njihovog sektora budu žalili na seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na temelju spola. Posebne obuke bi trebale biti organizirane i za osobe koje su zaposlene u disciplinskim komisijama.

7. PRIMJERI SEKSUALNOG UZNEMIRAVANJA I UZNEMIRAVANJA NA TEMELJU SPOLA

PRIMJER 1.

Kolege su konstantno dobacivali kolegici da je nježna i da za nju nije posao policajke/vojnikinje, jer je to „muški posao“. Govorili su joj: „Zna se gdje je ženi mjesto“. „Nije džabe Bog stvorio žene i muškarce različite“ i slično. Konstantno su je omalovažavali u prisustvu dugih kolega, nadređenih, kao i pred trećim licima.

PRIMJER 2.

Kolege su više puta prepričavale i dobacivale kolegi koji je koristio roditeljsko odsusutvo da je „papučar“ i da je „žensko u vezi“, a da njegova supruga „nosi remen u kući“. Uvijek bi u njegovom prisustvu pričali viceve koji se odnose na muškarce kojima žene naređuju

PRIMJER 3.

„Nadređeni je pokušavao stupiti sa službenicom u seksualne odnose, govoreći joj da mu se sviđa, da ima lijepo tijelo, da bi je volio grliti i ljubiti, pokušavajući je zagrli ili dirati po tijelu. Ona je to odbijala, govoreći da on ima svoju ženu koju treba grliti i ljubiti i da je ona premlada za njega. Jedne večeri su se zadržali dulje na poslu i on je ponudio da je svojim vozilom odveze kući. Tijekom vožnje, dok je upravljao vozilom, nadređeni je više puta pokušao zagrliti, povlačeći je prema sebi, a kada se ona pokušala otrgnuti od njega, prijetio joj je i vrijedao je. Službenica je u strahu od dalnjih njegovih neželjenih i grubih pokušaja da s njom stupi u seksualni odnos, molila da je pusti, uz prijetnje da će ga prijaviti, na što joj je on odgovorio: „Samo pisni, ne smiješ nikome reći za ovo, od sutra ćeš tražiti novi posao“.

PRIMJER 4.

Zaposlenik je radio u odjelu za financije. Više puta je njegova nadređena dolazila dok je radio za svojim radnim stolom, stavljala je ruku oko njegovih ramena, a s vremenom na vrijeme bi ga bez njegovog odobrenja masirala po ramenima i leđima.

PRIMJER 5.

Neposredni rukovoditelj je službenicu u više navrata seksualno uz nemiravao, prateći je po hodnicima i vulgarnim rječnikom dobacujući da ima dobre grudi i zadnjicu, uvredljivo joj dobacivao u stihovima, te nekoliko puta predlagao stupanje u seksualne odnose, te joj je prijetio da će u slučaju odbijanja ostati bez posla ili da će biti primuđena da ga sama napusti.

PRIMJER 6.

Žena je bila zaposlena u organu uprave više godina. Od drugih kolega je saznala da je njen kolega drugim kolegama rekao da je zaljubljen u nju. Jednog dana ju je pozvao u svoj stan, ali je ona to odbila. Sutradan ju je pred svim kolegama verbalno napao, govoreći da ga je godinama zavodila i da je kriva za šta je doveden u takvo stanje.

ZAKLJUČAK

Ovom politikom opisani su načini prepoznavanja, preveniranja i mogućih načina rješavanja nekih od oblika seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola, kao i standardi provođenja interne procedure u slučajevima pokazivanja neželenog ponašanja. Prema tome, internom procedurom ne dovodi se u pitanje mogućnost pokretanja pozitivno-pravnim propisima reguliranih postupaka zaštite prava, odnosno podnošenje pritužbi (sukladno relevantnim etičkim kodeksima i općim ili pojedinačnim propisima koji reguliraju disciplinske postupke unutar institucija), prijave za izvršeno kazneno djelo uznemiravanja ili seksualnog uznemiravanja (sukladno Zakonu o ravnopravnosti spolova u BiH), pokretanje postupka za zaštitu od diskriminacije (sukladno Zakonu o zabrani diskriminacije BiH) ili pokretanje nekog drugog postupka sukladno pozitivnim pravnim propisima u Bosni i Hercegovini.

U cilju efikasne primjene Politike i zaštite od seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola potrebno je usvojiti Odluku o politici nulte tolerancije prema djelima seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola, imenovati savjetnicu/savjetnika za prevenciju seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na temelju spola.

Broj: 03-50-13-25-19,1/21

Veza akt broj : 01/6,02/1,03-37-1-720/21

Sarajevo, 13.4.2021.

14.04.2021

**Sekretaru Komisije za ostvarivanje ravnopravnosti spolova
Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH
n/r sekretarke Žane Primorac**

Predmet: Obavještenje sa 19. sjednice Kolegija Sekretarijata Parlamentarne skupštine BiH

Poštovana,

Obavještavamo vas da je Kolegij Sekretarijata Parlamentarne skupštine BiH na 19. sjednici, održanoj 13.4.2021.godine razmatrao Materijal Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH - Inicijativa za uređivanje prevencije uznemiravanja na osnovu pola i seksualnog uznemiravanja na nivou Parlamentarne skupštine BiH, akt broj: 01/602/1,03-37-1-720/21 od 29.3.2021.

U vezi s tim, Kolegij Sekretarijata Parlamentarne skupštine BiH obavezao je sekretarku Komisije za ostvarivanje ravnopravnosti spolova Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH, da pripremi i Kolegiju Sekretarijata dostavi sve akte vezane za ovaj materijal

S poštovanjem,

SEKRETAR ZAJEDNIČKE SLUŽBE
Mirza Imamović
Mirza Imamović

Prilog:

- akt broj 01/6,02/1,03-37-1-720/21 od 29.3.2021.

Dostavljeno:

- naslovu
- a/a.

Broj: 03-50-13-25-19-1/21
Sarajevo, 29. 9. 2021.

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ПАРЛАМЕНТАРНА СКУПШТИНА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
САРАЈЕВО

ПРИЈЕДЛОГ
Одлука о политици нулте толеранције према дјелима сексуалног уznemiravanja
и uznemiravanja po osnovu spola i Priјedлог политике нулте толеранције према дјелима
сексуалног uznemiravanja i uznemiravanja po osnovu spola, *dostavlja se*

03-02-4-1903/21

ZAJEDNIČKA KOMISIJA ZA ADMINISTRATIVNE POSLOVE
PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BOSNE I HERCEGOVINE
n/r predsjedavajućeg

PREDMET: Priјedlog odluke o politici nulte tolerancije prema dјelima seksualnog uznemiravanja
i uznemiravanja po osnovu spola i Priјedлог politike nulte tolerancije prema dјelima
сексуалног uznemiravanja i uznemiravanja po osnovu spola, *dostavlja se*

Kolegij Sekretarijata Parlamentarne skupštine BiH je na 26. sjednici, održanoj 29. 9. 2021, utvrdio
Priјedlog odluke o politici nulte tolerancije prema dјelima seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja
po osnovu spola i Priјedlog politike nulte tolerancije prema dјelima seksualnog uznemiravanja i
uznemiravanja po osnovu spola.

Shodno Poglavlju III, tačka 3. Odluke o organizaciji Sekretarijata Parlamentarne skupštine BiH
("Službeni glasnik BiH", br. 92/05 i 63/08), prijedlozi akata prosljeđuju se na daljnje postupanje
Zajedničkoj komisiji za administrativne poslove Parlamentarne skupštine BiH radi davanja
saglasnosti.

U prilogu Vam dostavljamo Priјedlog odluke o politici nulte tolerancije prema dјelima seksualnog
uznemiravanja i uznemiravanja po osnovu spola i Priјedlog politike nulte tolerancije prema dјelima
сексуалног uznemiravanja i uznemiravanja po osnovu spola.

S поштovanjem,

Dostavljeno:

- naslovu
- a/a

Broj: 03/5-50-14-11-10,14/22

Veza broj: 03-02-4-1903/21

Sarajevo, 7. 3. 2022.

Na osnovu člana 63. stav (1) tačka f) Poslovnika Predstavničkog doma ("Službeni glasnik BiH", br. 79/14, 81/15, 97/15, 78/19 i 26/20) i člana 53. stav (1) tačka f) Poslovnika Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 58/14, 88/15, 96/15 i 53/16) i tačke III. stav 3. Odluke o organizaciji Sekretarijata Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 92/05 i 63/08), Zajednička komisija za administrativne poslove Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, na 10. sjednici, održanoj 7. 3. 2022, donijela je

ODLUKU

o davanju saglasnosti na Odluku o politici nulte tolerancije prema djelima seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja po osnovu spola i Politiku nulte tolerancije prema djelima seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja po osnovu spola

I.

Zajednička komisija za administrativne poslove Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine daje saglasnost na Odluku o politici nulte tolerancije prema djelima seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja po osnovu spola i Politiku nulte tolerancije prema djelima seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja po osnovu spola, broj: 03-02-4-1903/21 od 14. 10. 2021.

II.

Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Predsjedavajući
Zajedničke komisije za administrativne poslove
Obren Petrović

DOSTAVLJENO:

- Kolegiju Sekretarijata
- u predmet Zajedničke komisije
- a/a